

C/2024/880

6.2.2024

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Kilpailupolitiikkaa koskeva komission kertomus 2022”

(COM(2023) 184 final)

(C/2024/880)

Esittelijä: **Paulo BARROS VALE**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 2.6.2023
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava jaosto	sisämarkkinat, tuotanto ja kulutus
Hyväksyminen jaostossa	3.10.2023
Hyväksyminen täysistunnossa	25.10.2023
Täysistunnon numero	582
Äänestystulos	
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	161/0/2

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) suhtautuu myönteisesti Euroopan komission julkaisemaan kilpailupolitiikkaa koskevaan kertomukseen 2022. Kertomuksessa esitetään kattava ja ajantasainen yleiskatsaus kilpailuun liittyvistä toimista Euroopan unionissa (EU). Kertomuksesta käy ilmi, että komissio on edelleen sitoutunut edistämään reilua ja tehokasta kilpailua kuluttajien ja yritysten hyödyksi. Lisäksi se tuo esiin kehityskulkuja, jotka ovat yhdenmukaisia ETSK:n aiemmin peräänkuuluttaman kunnianhimoisemman vision kanssa.

1.2 ETSK korostaa, että komission on tästä alasta vastaavien eri pääosastojensa kautta laajennettava kilpailuun liittyviä toimiaan kattamaan, monin eri tavoin, Euroopan unionin ulkopuolelta peräisin olevat realiteetit, jotka vaikuttavat reiluun ja terveeseen kilpailuun suhteessa eurooppalaisiin yrityksiin sekä niihin sovellettavien sääntöjen noudattamiseen. Komission ulkomaisia tukia koskevat toimet ovat ensimmäinen askel, ja ETSK suhtautuu niihin myönteisesti. Toimia on kuitenkin laajennettava muille aloille, jotta varmistetaan aidosti tasapuoliset toimintaedellytykset, ottaen huomioon, että eurooppalaiset yritykset ovat nykyisin epäedullisessa asemassa suhteessa muihin kansainvälisiin toimijoihin, joihin ei sovelleta samoja periaatteita ja sääntöjä tai sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä suojatoimenpiteitä jne.

1.3 Komissio on kolmen viime vuoden aikana ottanut käyttöön tilapäisiä puitteita, joiden nojalla jäsenmaiden on ollut mahdollista tukea yrityksiä koronaviruspandemian ja Ukrainan sodan yhteydessä. Samalla kun tämä on lieventänyt EU:n yrityksiin kohdistuneita taloudellisia vaikutuksia, se on myös johtanut kilpailun vääristymiseen ja vaikuttanut kielteisesti kauppaan jäsenvaltioiden välillä. Komission itsensä vuoden 2022 kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessa (sivu 4) tekemästä analyysistä käy selvästi ilmi, että finanssipoliittisilta valmiuksiltaan vahvemmat jäsenvaltiot pystyivät tarjoamaan enemmän tukea kotimaisille yrityksilleen verrattuna jäsenvaltioihin, joiden resurssit ovat rajalliset. Komitea katsoo, että finanssipoliittisilta valmiuksiltaan vahvempiin jäsenvaltioihin sijoittautuneet yritykset saavat sisämarkkinoilla etua eri jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin muihin EU:n yrityksiin nähden. Komitea kehottaa komissiota puuttumaan tilapäisten puitteiden seurauksiin ja palauttamaan kilpailun ja mahdollistamaan samalla merkittävät EU:n investoinnit erityisesti vihreään ja digitaaliseen siirtymään.

1.4 ETSK suosittelee, että komissio arvioi kilpailun vääristymiä, joita on aiheutunut siitä, että covid-19-pandemiaan liittyvät tilapäiset valtiontukipuitteet on pantu täytäntöön yhdessä muiden EU:n rahastojen kanssa. Komission olisi kehotettava jäsenvaltioita korjaamaan tapahtuneet virheet, hätköidyt toimenpiteet ja eriarvoinen kohtelu. Vaikka nämä olivatkin ymmärrettäviä ennennäkemättömässä hätätilassa, ne voidaan ja ne pitäisi nyt korjata, jotta voidaan palauttaa

tasapuoliset toimintaedellytykset – ja siten kilpailu – samoilla markkinoilla toimiville yrityksille, joita kohdeltiin eriarvoisesti tuona aikana. Joissakin tapauksissa jäsenvaltiot käynnistivät komission tiedonannon ”Muutokset valtiontukitoimenpiteitä talouden tukemiseksi tämänhetkisessä covid-19-epidemiassa koskeviin tilapäisiin puitteisiin”⁽¹⁾ pohjalta tarjouskilpailuja, joissa ne sovelsivat ”ensin tullutta palvelua ensin” -periaatetta (jonka lainmukaisuus on kyseenalainen). Tämä tarkoitti sitä, että jotkin yritykset, jotka osallistuivat tarjouskilpailuun myöhemmin pelkästään sen vuoksi, että niiden hankkeet olivat monimutkaisempia ja aikaavievempiä kehittää, saivat vähemmän tukea kuin ne, joiden hankkeet olivat yksinkertaisempia ja nopeampia kehittää, vaikka ne kaikki osallistuivat samaan julkiseen tarjouskilpailuun.

1.5 ETSK suhtautuu myönteisesti digimarkkinasäädöksen voimaantuloon. Kyseisellä säädöksellä näistä markkinoista pyritään tekemään oikeudenmukaisemmat torjumalla portinvartijoiden epäreiluja käytäntöjä. Tämä on käännekohta digitaalisiin markkinoihin puuttumisessa ja haaste, johon komission olisi vastattava tällaisten innovatiivisten markkinoiden edellyttämällä fyysisillä voimavaroilla, henkilöstöresursseilla ja asiantuntemuksella.

1.6 ETSK suhtautuu myönteisesti työmenetelmien nykyaikaistamiseen tehtyihin investointeihin, joita se on aiemmin peräänkuuluttanut. Pääosasto, joka on paremmin varustautunut teknisin ja henkilöstöresurssein, joka on digitaalisesti edistyneempi ja paperiton ja joka aiheuttaa vähemmän sääntelytaakkaa asianosaisille, mahdollistaa tehokkaamman reagoinnin jatkuvasti muuttuvien markkinoiden haasteisiin, jotka edellyttävät oikea-aikaisia ja turvallisia, helposti sidosryhmien ulottuvilla olevia vastauksia. ETSK toivoo, että komissio pystyy näillä investoinneilla tehostamaan toimintaansa tekemällä uusia ennakoivia aloitteita tutkiakseen ja tukeakseen kriittisiä aloja kilpailun näkökulmasta sekä jatkamaan nopeaa reagointia tekemällä reaktiivisia tutkimuksia tehtyjen kantelujen pohjalta.

1.7 ETSK suhtautuu myönteisesti kilpailulainsäädännön soveltamista itsenäisten ammatinharjoittajien työoloja koskeviin työehtosopimuksiin koskevien suuntaviivojen hyväksymiseen. Niissä tehdään selväksi, että kilpailulainsäädäntö ei estä näitä työntekijöitä käymästä työehtosopimusneuvottelua luodakseen tasavertaiset työolot palkattujen työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien välille. Näillä suuntaviivoilla edistetään Euroopan sosiaalisia arvoja. Komission olisi kiinnitettävä tähän huomiota, ja ETSK kehottaakin seuraamaan tätä kysymystä tiiviisti.

1.8 ETSK antaa komissiolle tunnustusta sen kilpailuoikeutta koskevista aloitteista ja vuonna 2022 saavutetuista tuloksista. Sääntöjen tiukka täytäntöönpano näillä aloilla edistää kilpailua ja suojelee kuluttajia ja kannustaa samalla innovointiin yrityksissä, joilla on vain vähän markkinoille tulon esteitä.

1.9 ETSK kehottaa valvomaan ja seuraamaan jatkuvasti eri markkinoita osana kilpailupolitiikkaa. Kaikkien markkinoiden pitäisi olla avoimia ja kilpailtuja kaikkien, niin talouden toimijoiden kuin kuluttajien, hyödyksi. Tämä on nykyisen kaltaisen korkean inflaation aikana tärkeää, jotta mahdollistetaan toimitusketjujen moitteeton toiminta. Komissio voi ja sen pitäisi puuttua asiaan tässä tilanteessa sekä EU:n tasolla tehtävien transaktioiden yhteydessä että tukemalla ja opastamalla kansallisia kilpailuviranomaisia.

1.10 ETSK korostaa, että on tärkeää varmistaa oikeudenmukainen kilpailu kaikilla aloilla ja erityisesti aloilla, joilla on suora vaikutus kuluttajien ja pk-yritysten hyvinvointiin. Määrävän markkina-aseman väärinkäyttö ja sopimattomat kaupalliset menettelyt voivat vaikuttaa kielteisesti tuhansiin pienyrityksiin (erityisesti ETSK:n aiemmissa lausunnoissa jo mainituilla herkimmillä aloilla). Pk-yrityksiä on vahvistettava, sillä ne tarjoavat työpaikkoja, maksavat veroja yhteisöille ja lujittavat alueiden taloudellista rakennetta ja ovat siten ratkaisevan tärkeitä paikallisen kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta. ETSK kehottaa niin ikään ottamaan käyttöön jäsenvaltioiden välillä sovellettavien oikeudenmukaisten verosääntöjen kaltaisia taloudellisesti tehokkaita välineitä. Komissio voi ja sen pitäisi ottaa näissä asioissa aktiivisempi rooli joko suoraan toimivaltansa puitteissa tai välillisesti toimimalla vuorovaikutuksessa kansallisten kilpailuviranomaisten kanssa.

1.11 ETSK peräänkuuluttaa jatkuvaa sitoutumista terveen kilpailun edistämiseen sisämarkkinoilla eri instituutioiden välisen jatkuvan vuoropuhelun avulla ja vahvistamalla EU:n kilpailuviranomaisten verkostoa sisämarkkinoiden toimintaa parantavan yhteistyön puitteissa.

⁽¹⁾ EUVL C 112 I, 4.4.2020, s. 1.

1.12 Verokilpailu, joka on seurausta kunkin jäsenvaltion myöntämistä veroetuuksista, on haaste, johon komissiolla ei ole toimivaltaa vastata perussopimuksen rajoitusten vuoksi. ETSK kehottaa komissiota keskittymään jatkossakin veroetuuksien myöntämisestä aiheutuvan kilpailun vääristymisen estämiseen – siinä määrin kuin se on sille sallittua – joko soveltamalla valtioneukisääntöjä tai lisäämällä tietoisuutta tämän alan hyvistä käytännöistä tai julkaisemalla niitä koskevia suuntaviivoja.

1.13 ETSK kehottaa komissiota käyttämään valtioneukisääntöjä vihreän ja digitaalisen siirtymän tukemiseen. Vaikka valtioneukilla voi olla tärkeä rooli tässä siirtymässä, EU:n on valtioneukisääntöjä väliaikaisesti lieventäessään löydettävä oikea tasapaino, jotta vältetään tukikilpailu ja säilytetään tasapuoliset toimintaedellytykset sisämarkkinoilla. Lisäksi valtioneukien myöntämisen pitäisi perustua tiukkoihin sopimusperusteisiin tavoitteisiin, joiden saavuttamatta jättäminen voisi – selkeiden sääntöjen pohjalta – johtaa mahdollisten saatujen etuuksien palauttamiseen. ETSK vaatii kuitenkin, ettei valtioneukia myönnetä toimijoille, joiden osalta on olemassa oikeudellista näyttöä siitä, etteivät ne noudata voimassa olevia ympäristösääntöjä joko EU:n alueella tai maailman muilla alueilla harjoittamassaan toiminnassa.

2. Lausunnon tausta

2.1 Komissio laatii joka vuosi kilpailupoliittikkaa koskevan kertomuksen, jossa tehdään selkoa merkittävimmästä poliittisesta edistymisestä sekä lainsäädäntöaloitteista ja kilpailupoliittikan alalla toteutetuilla toimilla saavutetuista tuloksista.

2.2 Vuosi 2022 oli erityisen haastava, sillä Eurooppaa kohtasi uusi kriisi sen sijaan, että se olisi kokenut covid-19-pandemian jälkeen odotetun talouden elpymisen. Venäjän ja Ukrainan välisen sodan vaikutukset ovat saaneet komission toteuttamaan joukon toimenpiteitä taloudellisen ja rahoitusvakauden varmistamiseksi, toimitusketjujen turvallisuuden takaamiseksi ja erittäin korkealle nousseen inflaation torjumiseksi.

2.3 Covid-19-pandemian laantuessa tilapäisten covid-19-valtioneukipuitteiden käytöstä luovuttiin vaiheittain, koska komissio oli päättänyt olla jatkamatta niiden voimassaoloa kesäkuun 30. päivää 2022 pidemmälle. Poikkeuksena ovat investointien ja yritysten vakavaraisuuden tukemiseen tarkoitettut toimenpiteet, joita jatketaan joulukuun 2023 loppuun.

2.4 Venäjän ja Ukrainan välisen sodan vaikutuksiin vastaamiseksi komissio hyväksyi kriisiajan tilapäiset valtioneukipuitteet sellaisten yritysten tukemiseksi, joihin konfliktiin heijastusvaikutukset kohdistuvat voimakkaasti.

2.5 Vastauksena energiakriisiin komissio hyväksyi toukokuussa REPowerEU-suunnitelman korkeisiin energianhintoihin puuttumiseksi ja EU:n energiariippuvuuden vähentämiseksi. Heinäkuussa komissio muutti kriisiajan tilapäisiä valtioneukipuitteita helpottaakseen teollisuuden hiilestä irtautumista ja uusiutuvaan energiaan siirtymistä edistävien järjestelmien luomista. Energia-alalla Tanskalle, Belgialle ja Suomelle hyväksyttiin alakohtaisia järjestelmiä vakavaraisuuden tukemiseksi energiasektorilla. Joulukuussa hyväksyttiin kahden saksalaisen yrityksen pääomapoljan vahvistaminen.

2.6 Tämän jälkeen pantiin täytäntöön elpymis- ja palautumistukiväline, jolla edistetään koheesiota, lievennetään pandemian vaikutuksia ja valmistellaan EU:ta vihreään ja digitaaliseen siirtymään. Suurinta osaa elpymis- ja palautumistukivälineen toimenpiteistä ei katsota valtioneukseksi, ja silloin kun toimenpiteet katsotaan valtioneukseksi, jäsenvaltio voi toteuttaa valtaosan niistä suoraan ryhmäpoikkeusasetuksen tai vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen nojalla.

2.7 Komissio jatkoi vuonna 2022 lainsäädäntöaloitteiden tekemistä varmistaakseen, että kilpailusäännöt ovat tarkoituksenmukaisia ja vastaavat tulevaisuuden tarpeita. Erityisen huomionarvoista tässä yhteydessä on digimarkkinasäädöksen julkaiseminen. Säädöksellä pyritään tekemään digitaalialasta oikeudenmukaisempi ja kilpailullisempi yritysten ja kuluttajien hyväksi. Säädöksellä kielletään epäreilut kilpailukäytännöt ja vahvistetaan joukko kriteerejä sellaisten markkinoiden portinvartijoiden tunnistamiseksi, jotka voisivat vaikuttaa kielteisesti asianomaisiin markkinoihin.

2.8 Lisäksi julkaistiin sisämarkkinoita vääristäviä ulkomaisia tukia koskeva asetus, jossa komissiolle annetaan valtuudet tutkia ja mahdollisesti korjata havaittuja vääristymiä määräämällä korjaustoimenpiteitä tai hyväksymällä sitoumuksia kilpailun vääristymisen poistamiseksi. Velvollisuus ilmoittaa tiettyjen kynnyksarvojen ylittymisestä on pakollista lokakuusta 2023 alkaen.

2.9 Komissio päivitti kilpailunrajoituksia ja yrityskeskittymiä koskevia sääntöjä sekä valtiontukea koskevia sääntöjä ja suuntaviivoja niiden mukauttamiseksi uusiin haasteisiin ja myös jatkoi toimiaan kilpailun pääosaston työmenetelmien nykyaikaistamiseksi.

3. Yleiset huomiot

3.1 ETSK katsoo, että kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2022 on kattava ja hyvin jäsennelty asiakirja, jossa esitetään selkeä yleiskatsaus tärkeimmistä saavutuksista, haasteista ja tulevista painopisteistä kilpailupolitiikan alalla EU:ssa.

3.2 ETSK on tyytyväinen siihen, että kertomuksessa painotetaan EU:n kilpailusääntöjen tinkimätöntä täytäntöönpanoa sekä Euroopan komission ja kansallisten kilpailuviranomaisten välistä yhteistyötä. Tällainen yhteistyö on ratkaisevan tärkeää johdonmukaisen ja tehokkaan lähestymistavan varmistamiseksi kaikkialla sisämarkkinoilla.

3.3 Ukrainan sota on vaikuttanut suuresti EU:n markkinoihin nostamalla energian hintoja ja aiheuttaen häiriöitä toimitusketjuihin. ETSK kannattaa tilapäisten valtiontukipuitteiden käyttöönottoa markkinahäiriöiden korjaamiseksi. Komitea kuitenkin kiinnittää huomiota siihen mahdollisuuteen, että tämä voi johtaa kilpailun vääristymiseen, ja katsoo, että on toteutettava rakenteellisia toimenpiteitä EU:n suojelemiseksi tällaisilta tapahtumilta parantamalla talouden häiriönsietokykyä ja vähentämällä riippuvuutta kolmansista osapuolista.

3.4 EU:n olisi investoitava voimakkaasti REPowerEU-toimenpiteisiin vähentääkseen energiariippuvuuttaan ja tehdäkseen taloudesta vähemmän haavoittuvan maailmanlaajuisten energiamarkkinoiden vaihteluille, jotka vaikuttavat vakavasti yritysten toimintaan ja kotitalouksiin.

3.5 Vuodesta 2022 teki haastavan inflaatio, jonka vaikutuksia pyrittiin lieventämään tilapäisillä valtiontukipuitteilla. ETSK korostaa terveen kilpailun merkitystä korkean inflaation aikoina, sillä kilpailu voi auttaa hillitsemään inflaatiota aiheuttamalla voittomarginaalien laskupainetta. Kilpailullinen talous reagoi muutoksiin paremmin.

3.6 Kilpailua on tärkeää edistää yksityisen sektorin lisäksi myös julkisissa hankinnoissa torjumalla markkinoita vääristävää kilpailunvastaista yhteistyötä julkisissa hankinnoissa.

3.7 ETSK suhtautuu myönteisesti covid-19-pandemiaan liittyvien tilapäisten valtiontukipuitteiden vaiheittaiseen poistamiseen nyt, kun kansanterveysuhka on vähentynyt. Komitea kuitenkin varoittaa, että EU:n olisi otettava opikseen saaduista kokemuksista, erityisesti lääkinnällisten tuotteiden ja laitteiden toimitusketjuihin liittyvistä vakavista ongelmista, joita ilmeni vuonna 2020. EU on onnistunut luomaan sekä yksityisiä että julkisia henkilöstöresursseja ja rahoitusvaroja mobilisoineiden merkittävien yhteisten ponnistelujen ansiosta erilaisia rakenteita, joilla on varmistettu näiden tuotteiden toimitukset. Nämä rakenteet olisi säilytettävä sellaisella tasolla, joka kestää häiriöt toimitusketjuissa Aasian markkinoilla, joilta nämä tuotteet on aiemmin pääasiassa hankittu.

3.8 Kuten komissio itsekin on todennut, käyttöön otetut tilapäiset puitteet, joiden nojalla jäsenvaltioiden on kolmen viime vuoden aikana ollut mahdollista tukea liiketoiminta-alojaan, ovat eriasteisten kilpailun vääristymien lähde kunkin jäsenvaltion resursseista riippuen. ETSK on huolissaan kilpailulle aiheutuvista seurauksista ja peräänkuuluttaa aloitteita mahdollisesti syntyvien ongelmatilanteiden korjaamiseksi.

3.9 Jotta Covid-19-toimenpiteisiin liittyvät tahattomasti tehdyt epäoikeudenmukaisuudet voidaan nyt korjata, ETSK kehottaa myös ottamaan huomioon sellaiset kilpailun vääristymät, jotka ovat voineet aiheutua valtiontuen ja muiden tukien myöntämisestä hätätilan aikana, kun vastauksia oli löydettävä hyvissä ajoin ilman normaaleina aikoina harjoitettavaa tavanomaista harkintaa.

3.10 ETSK suhtautuu myönteisesti digimarkkinasäädöksen voimaantuloon ja korostaa, että on tärkeää, että käytössä on ennakkomekanismi, jolla valvotaan velvoitteiden noudattamista ja kielletään kilpailua vääristävät käytännöt. ETSK kehottaa yhdistämään nämä käytännöt tehokkaasti yhä globalimmilla ja digitaalisemmilla markkinoilla kilpailusääntöjen jälkikäteen tapahtuvaan soveltamiseen. Verkkokaupan, kuten verkkomarkkinapaikoilla tapahtuvan myynnin, kasvu voi itse asiassa edistää vertikaalisia sopimuksia, jotka rajoittavat kilpailua.

3.11 ETSK suhtautuu myönteisesti sisämarkkinoita vääristäviä ulkomaisia tukia koskevan asetuksen hyväksymiseen ja toivoo, että sen täytäntöönpanolla heinäkuusta 2023 alkaen onnistutaan vähentämään kilpailuriskejä, joita aiheutuu tietyt yritykset edullisempaan asemaan asettavien käytäntöjen johdosta. Tämä on kunnianhimoinen asetus, mutta siinä voivat silti jäädä huomiotta yritykset, jotka saavat tukea tavalla, jota ei havaita.

3.12 ETSK kehottaa toteuttamaan kilpailupolitiikan puitteissa tehokkaita toimenpiteitä ja seurantaan oikeudenmukaisen kilpailun palauttamiseksi kaikille aloille. Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö, sopimattomat kaupalliset menettelyt ja luovien, useita maita käsittävien verostrategioiden hyödyntäminen voivat synnyttää epäoikeudenmukaisia etuja, joihin pk-yrityksillä ei ole henkilöresursseja eikä taloudellisia mahdollisuuksia puuttua. Samanaikaisesti pk-yrityksiä on tarve vahvistaa (erityisesti ETSK:n aiemmissa lausunnoissa jo mainituilla herkimmillä aloilla) sen vuoksi, että niillä on ainutlaatuinen rooli paikallisen kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta, sillä ne tarjoavat työpaikkoja, maksavat veroja yhteisöille ja lujittavat alueiden taloudellista rakennetta. Koska pienten ja keski suurten yritysten on yleensä vaikea kilpailla tällaisissa olosuhteissa, EU:n kilpailusäännöissä tulisi edellyttää voimakkaita ja koordinoituja toimenpiteitä, kuten alueellisen tuotannon tukemista ja jäsenvaltioiden välillä sovellettavien oikeudenmukaisten verosääntöjen kaltaisten taloudellisesti tehokkaiden välineiden käyttöönottoa. Nykyisen kaltaisen korkean inflaation aikana tämä on sitäkin tärkeämpää. Tässä tärkeässä asiayhteydessä komissio voi ja sen pitäisi puuttua tilanteeseen kiireellisesti EU:n tasolla toteutettavien transaktioiden osalta tarjoamalla tukea ja ohjausta kansallisille kilpailuviranomaisille.

3.13 ETSK tukee toimia, jotka on toteutettu vihreän ja digitaalisen siirtymän helpottamiseksi. Komission olisi tuettava investointeja tätä tavoitetta silmällä pitäen ja seurattava samalla tiiviisti toimenpiteiden tehokkuutta ja markkinoiden toimintaa, jotta ne pysyvät kilpailullisina yritysten ja kotitalouksien hyödyksi. Ilmaston- ja ympäristönsuojeluun sekä energiasiirtymään liittyvät haasteet edellyttävät sääntelykehityksen sovittamista yhteen näiden tavoitteiden kanssa, ja komitea suhtautuukin myönteisesti erityistoimenpiteiden hyväksymiseen tämän siirtymän nopeuttamiseksi kilpailupolitiikan sääntöjen mukaisesti samalla kun turvataan sisämarkkinoiden eheys.

3.14 ETSK korostaa oikeudenmukaisten markkinaolosuhteiden merkitystä yhteiskunnallisten yritysten ja kolmannen sektorin eli keskeisten yleishyödyllisten palvelujen kannalta. Yksityisten tai yhteiskunnallisten yritysten osana jäsenvaltioiden sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmiä tarjoamat sosiaali- ja terveystalvet edellyttävät asianmukaisia yleisiä poikkeuksia valtiontukisäännöistä.

4. Erityiset huomiot / erityisiä suosituksia

4.1 ETSK kannattaa kriisiajan tilapäisten valtiontukipuitteiden käyttöönottoa mutta toistaa kehoituksensa siitä, että näitä järjestelmiä on valvottava tiiviisti kilpailun vääristymien välttämiseksi. ETSK suosittelee, että komissio tutkii jo päättäneiden tilapäisten puitteiden vaikutuksia, jotta niistä voidaan ottaa oppia ja parantaa näin tällaisten puitteiden toimintaa mahdollisten tulevien kriisien yhteydessä.

4.2 Komissio on käynnistänyt kilpailun alalla joukon lainsäädäntöaloitteita, digimarkkinasäädös mukaan luettuna. ETSK korostaa, että sekä komissiolla että kansallisilla kilpailuviranomaisilla olisi oltava tutkintaa ja näytön keräämistä koskevat valtuudet, jotka ovat EU:n ja kansallisen lainsäädännön mukaiset, kyetäkseen puuttumaan erittäin innovatiivisiin ja jatkuvasti muuttuviin markkinoihin markkinoiden ja kuluttajien suojelemiseksi.

4.3 ETSK kannattaa sisämarkkinoita vääristäviä ulkomaisia tukia koskevan asetuksen hyväksymistä, sillä kaikkien EU:n markkinoilla toimivien yritysten olisi noudatettava samoja sääntöjä. ETSK peräänkuuluttaa jatkuvaa vuoropuhelua ja yhteistyötä kolmansien maiden kanssa sekä kehottaa arvioimaan ja kehittämään muita mekanismeja, joilla voitaisiin suojella sisämarkkinoita piilotuilta. EU voisi harkita esteiden luomista tiettyjen todennäköisesti epäreilua kilpailua harjoittavien yritysten osallistumiselle julkisiin hankintoihin asettamalla velvoitteita noudattaa eettisiä sääntöjä ja työläisäädäntöä. Toinen este voitaisiin asettaa ottamalla käyttöön rangaistuksia, jotka perustuvat etäisyyteen toimituspaikasta, jotta voidaan auttaa pienentämään hiilijalanjälkeä.

4.4 ETSK suhtautuu myönteisesti uusien vertikaalisten suuntaviivojen julkaisemiseen yritysten tukemiseksi niiden toimitus- ja jakelusopimusten yhteensopivuuden arvioinnissa sekä sidosryhmäkuulemisen käynnistämiseen tutkimus- ja kehityssopimuksia koskevien tarkistettujen horisontaalisten ryhmäpoikkeusasetusten luonnoksista. Vertikaalisia ja horisontaalisia yhteistyösopimuksia koskevien sääntöjen olisi kehitettävä markkinoiden mukana, ja niillä olisi varmistettava mahdollisten hyötyjen päätyminen kuluttajille sekä edistettävä digitaalista ja vihreää siirtymää.

4.5 ETSK kannattaa sitä, että hyväksytään suuntaviivat, jotka koskevat kilpailulainsäädännön soveltamista itsenäisten ammattinharjoittajien työoloja koskeviin työehtosopimuksiin ja joissa selvennetään, että kilpailusäännöt eivät estä itsenäisiä ammattinharjoittajia osallistumasta työehtosopimusneuvotteluihin saadakseen samanlaiset työolot kuin palkatuilla työntekijöillä.

4.6 ETSK pitää merkityksellisenä luonnosta markkinoiden määritelmää koskevaksi tarkistetuksi tiedonannoksi, jolla on tarkoitus saattaa vuoden 1997 tiedonanto ajan tasalle. Koska markkinoiden määritelmä on väline, jota komissio käyttää yksilöidäkseen ja määrittääkseen yritysten välisen kilpailun rajat, niiden käsitettä on päivitettävä ja mukautettava markkinoihin, jotka ovat kehittyneet hyvin merkittävässä määrin. ETSK kannattaa sitä, että markkinoiden määritelmään sisällytetään näkökohtia, jotka menevät huomattavasti pelkkää hintaa pidemmälle, kuten kestävän kehityksen mukaisuus ja innovointi tai jopa toimitusketjujen turvallisuus.

4.7 Sulautumien osalta ETSK ehdottaa, että sulautumista koskeviin ilmoituskynnyksiin voisi sisältyä liikevaihdon lisäksi myös mahdollinen palvelujen laadun tai kuluttajien turvallisuuden heikkeneminen.

4.8 ETSK pitää tärkeänä, että valtiontukisäännöillä pyritään hilestä irtautumisen sekä vihreän ja digitaalisen siirtymän tavoitteisiin. Ilmaston- ja ympäristönsuojeluun sekä energiasiirtymään liittyvät haasteet edellyttävät sääntelykehityksen sovittamista yhteen näiden tavoitteiden kanssa, ja ETSK suhtautuuakin myönteisesti erityistoimenpiteiden hyväksymiseen tämän siirtymän nopeuttamiseksi kilpailupolitiikan sääntöjen mukaisesti samalla kun turvataan sisämarkkinoiden eheys.

4.9 ETSK antaa tunnustusta komissiolle sen toimista kilpailunrajoitusten ja yrityskeskittymien valvonnan alalla. Komitea onnittelee komissiota unionin yleisen tuomioistuimen antamasta tuomiosta, joka vahvistaa komission päätöksen, jonka mukaan Google oli asettanut laittomia rajoituksia Android-laitteiden valmistajille ja matkaviestinoperaattoreille. Komitea myös kehottaa komissiota jatkamaan tämän päämäärän tavoittelemista huolimatta epäedullisista päätöksistä Qualcomm- ja Intel-asioissa ja ottamaan opiksi tehdyistä virheistä, jotta muita oikeustapauksia voidaan puolustaa paremmin tulevaisuudessa.

Bryssel 25. lokakuuta 2023.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Oliver RÖPKE